ESRAR DERGİSİ

Veysel Karani TUR

"Sanatsal üretim, asıl gerçeğe doğru bir gedik açmaktır."
(Picasso)

İmtiyaz Sahibi: Faruk Koç
Yazı İşleri Müdürü: Veysel Karani Tur
Editörler: İbrahim Ercan, Ahmet Yeşilyaprak, Muharrem Yeni, Alptuğ Topaktaş.
Adresi: Sahabiye Medresesi 6/7, Kayseri
Zaman Aralığı: 2009-2012 (8 Sayı)

Bir kahvehanede oturmuş, geçkin ve kavruk yüzleriyle dört adam bize bakıyor. Belki geçmişimiz o adamlar bizim, belki de geleceğimiz. İlk sayımızın kapağında yer alan bu fotoğraf; sanki biz o adamlarmışız gibi, başından sonuna kadar Esrar'ın yolculuğunda bizi takip etti. Siyah fonun üzerinde bulunan bu fotoğrafın altında ise Picasso'nun yukarıda alıntıladığım sözü yer alıyor. Gerçeğe doğru nasıl gedik açılır peki? Belki bir kitap yazarak, belki bir eylem yaparak, belki bir dergi çıkararak, belki de sadece bakarak o gediğin usul usul açılışını hissedebilir miyiz? Öncelikle kendi gerçekliğimize bakmamız gerekiyor ama; farklı bir göz, farklı bir kavrayışla. Bu alıntı aynı şekilde ilk sayımızın açılış yazısı olan Sadık Yalsızuçanlar'ın yazısında da yer alıyor. Kendisi bu yazıyı bize göndererek farkında olmadan Esrar'a ruh üfleyenlerden biri oldu, diğer niceleri gibi… Her sayıda yeni bir doğuş ve kayboluş macerasının başlamasına böylece birçok insan katkıda bulunmuş oldu. Her sayıda önsöz niyetine *"Başlarken ve Bitirirken"* isimli yazıların iç kapakta yer alması biraz da bu maceranın tarzını ifade ediyordu. Bir şekilde bitecek bu derginin yolculuğu, bir şekilde de yeniden başlayacak… Yani böylelikle, dergi çıkararak sadece gerçeklik alanında değil; zamanda da bir gedik, bir burgaç açmış olmuyor muyuz?

Dergi çıkarmak her halükârda bir meydan okuma işidir. Dergilerin kendine has üslupları, kendine has ruhları vardır. Esrar'ın isminden de anlaşılacağı gibi böyle bir ruh arayışına karşılık geldiği söylenebilir. Bazen yeni gittiğiniz bir kentte; meydanları, kalabalık caddeleri gezer, rastgele bir kitapçıya dalar ve oradaki ahalinin çıkardığı dergilere rastlarsınız. Bunların arasında şehir kültürünü yaşatan köklü dergiler, halk edebiyatı geleneğini sürdüren dergiler olduğu gibi gençlerin çıkardığı, amatör ruhlu, kendini kanıtlama, kendi sesini bulma heyecanlarıyla dolu modern edebiyat, sanat, düşünce ekseninde farklı farklı dergiler de olabilir. Bu dergilerin isimleri de şekilleri de içini biraz karıştırdığınızda rast geldiğiniz satırlar da "Vay be, böyle bir dergi mi çıkıyormuş burada!" düşüncesiyle sizi kendine çeker. Bir tane alır çantanıza atarsınız. Dönüş yolculuğunda tekrar açar baştan sona okursunuz bu sefer. Gittiğiniz o şehre dair asla öğrenemeyeceğiniz şeyler öğrenmiş olursunuz o dergiyi okuyarak, oraya ait olanı ve bütün insanlığa ait olanı aynı anda görürsünüz o sayfalarda. Edebiyatın, sanatın, düşüncenin birleştirici yönleriyle tekrar yüz yüze gelmiş olursunuz. O dergiyi sizin çantanıza sokan da o dergiyi o raflara yerleştiren de belki sizi kendi şehrinizin bir kitapçısında onunla tekrar karşılaştıracak olan da onu bir dostunuza hediye edip üzerine birkaç söz ettirecek olan da gayet devrimsel, yaşamsal bir iradedir.

Bazı ortak noktaları olsa da her derginin ayrı bir hikayesi vardır. Esrar Dergisi'nin hikayesi de Anadolu'dan çıkmış olan birçok modern edebiyat dergisiyle benzer ve aynı şekilde farklı özellikler içeriyor. Tetikleyici insani duygular, kendini gösterme, görünür olma, bir söz

söyleme, hayatta kalma, var olma iradesi; belki bazıları, belki hepsi bu konuda bizim için bir harekete geçme kaynağı oluşturmuş olabilir, ama üniversitedeki odasında kendisini ziyaret ettiğimiz şair Turan Koç'un "Bir sayfa da olsa çıkarın!" sözü bizim için bunların yanında özellikle güç veren, cesaretlendiren bir yerde duruyor, diyebilirim. Daha sonradan tabi, kendisinden Yeni Edebiyat dersi almış olduğumuz Bekir Oğuzbaşaran Hoca'nın bir dersinde bizden bahsedip, biraz da isim çağrışımından yola çıkarak "Esrar da Ahmet Haşim'in Haşhaş'ı gibi sembolist bir dergi." demesi apayrı bir keyifle yolumuza devam etmemizi söylüyordu. Çıkmadan önce ve çıktıktan sonra bu gibi hoş anılarımız oldu. Ve bu anıların sahneleri de büyük oranda bu kadim kentin farklı kesitleriydi. 2009-2012 yılları arasında, bazen bazılarımız farklı şehirlere ve ülkelere gitmiş olsak da Esrar dergisinin ruhu Kayseri'nin sokaklarında gezintideydi. Sekiz sayılık bir öykü, güzel hatıralar…

Genellikle dergi çıkarmanın zorluklarından bahsedilir. Ama biz gelin bir de kolaylıklarını ele alalım; böylece birkaç arkadaşın bir araya gelip, "Acaba kendi sesimizi bayraklaştıracağımız, kendimiz gibi sesler bulacağımız bir dergi çıkarabilir miyiz?" sorusunu gönül rahatlığıyla "Evet!" diye cevaplandırabilmesine bir nebze olsun yardımcı olmuş oluruz. Dergi öncelikle bir tutkunun üzerinde filizlenir; bir şehri, bir kuşağı, bir duyguyu temsil eder. Bunun peşinde koşmak, bunun gerçekleşmesi için araştırmalar yapmak, insanlara ulaşmak önümüzü açar. Sürekli bir eleştiri mekanizması bizi diri tutar ve tazeler. Bu yüzden herkesten olabildiğince geri dönüşler almalıyız. İlk sayının şafağı ufukta göründüğünde yapmamız gereken tek şey onu "ortaya çıkarmak." Bunun için maddi olarak en mütevazı biçimler bile o ruhun üflenmesine imkân sağlayacaktır. Ben de burada tekrar Turan Hoca'nın sözünü paylaşarak kendi hikayemize geçeceğim: "Bir sayfa da olsa çıkarın!"

Esrar'ın başlangıcında ne vardı? Başlangıcı nereye koymak gerekir, bilmiyorum. İki binli yılların ikinci yarısında Erciyes Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde arkadaşım Ahmet Yeşilyaprak'la birlikte; daha sonradan bir dergiye dönüşecek, ufak çaplı bir edebiyat çevresi için arayışlara, araştırmalara başlamıştık. Şiir yazıyor, sıkı bir şekilde dergi takip ediyor, şiirlerimizi dergilere gönderiyorduk. Bizim için edebiyat her anlamda bir okuldu; Ahmet'in lise yıllarında, Orhan Veli'den aldığı damarla modern şiirimizin biçeminde yürüyüşü, kendi üslubunu bulma arayışları; benim divan şiiri, hece şiiri teknikleriyle yaptığım denemeler, şiirde sesi ve matematiği arayışlarım koşut gidiyordu. Bu süreçte birçok şairi okuduk, tartıştık, paylaştık, yaşadık. Dergi fikri olmazsa olmaz bir seçenek gibi birden karşımızda belirdi; parmaklarımızın arasında tuttuğumuz yeni dergi sayıları bizi heyecanlandırıyor, coşturuyor, kendi dergimizi çıkarmak için daha da yüreklendiriyordu. Harekete geçmek için ihtiyacımız olan şey Faruk Koç ve daha sonradan da İbrahim Ercan'la tanışmak olacaktı.

O zamanlar Sahabiye Medresesi'nde kitapçılık yapan Faruk Koç; bizim birkaç dönem üstümüz olarak bölümden de aşina olduğumuz bir yüzdü. Sahabiye Medresesi'nin avlusunda, Akabe Kitabevi çevresinde, Ehl-i Dil çay evinde geçirdiğimiz zamanlarda hem Kayseri'nin kıymetli edebiyat simalarının sohbetlerine dâhil olma, hem de dergi fikrini olgunlaştıracak tartışmalar yapma, önceden bizimle aynı yollardan geçmiş büyüklerimizden tavsiyeler, ipuçları alma imkânı bulduk. Her ikisi de şimdi ebediyete irtihal etmiş olan Aydın Karakimseli ve Emir Kalkan'ın masasının etrafında toplanan insanların sohbetlerinin, tatlı atışmalarının, edebiyat ve düşünce dünyamız üzerine anlattıklarının bizde büyük etkileri olduğunu söylemem gerekir. Özellikle Mustafa İbakorkmaz ve Metin Şimşek'in hem dergiye hem bizim edebiyat yolculuğumuza katkılarının paha biçilmez olduğunu söylemeliyim. Onların sanat, edebiyat ve felsefe tartışmaları bizim edebiyat aktivitelerimizin itici güçleri arasında önemli bir yerdeydi. Bu zamana dair ve Kayseri'deki bu çevreye dair anlatılacaklar burada bitmez; benim kıyısından dahil olduğum bu edebiyat ortamı, birçok arkadaş için eminim daha yoğun anılar ve daha uzun

soluklu sohbetler barındırıyordur. Onlardan da tekrar bir araya geldiğimizde bunları dinlemeyi çok isterim. Bu arada derginin isim babası da bizi bu güzel çevreyle tanıştıran Faruk Koç'tur.

Dördüncü kurucu üye olarak İbrahim Ercan, dergi fikrine yeni ve evrensel bir soluk getirdi diyebilirim. Onun tasarıma yatkınlığı, dünya edebiyatıyla ilişkisi dergimizi konsept olarak bir üst noktaya taşıdı ve bütün sayılarımızda görülecek olan çağdaş yabancı şairlerle söyleşilerimiz, başta Muharrem Yeni olmak üzere, onun vesilesiyle tanıştığımız Salim Gürbüz'ün ve pek çok harika çevirileriyle diğer arkadaşlarımızın sayılarımıza katkıları Esrar Dergisi için tamamlayıcı oldu. Artık Kayseri'den dünyaya doğru çıkan bir dergi olarak görmeye başlamıştık Esrar'ı. Her sayımızı farklı ülkelerdeki farklı şairlere ve sanatçılara gönderiyor, Esrar üzerinden onlarla ortak bir ruh yakalamanın coşkusunu yaşıyorduk. İbrahim Ercan ve Muharrem Yeni'yle birlikte zenginleşen editöryal ekibimiz, ilerleyen sayılarda Alptuğ Topaktaş'ın da katılımıyla tamamlanarak son çıkacak olan sayımıza kadar bu şekilde ilerledi. Bu arada editöryal ekipte yer almasa da dergimize güzel öyküleriyle katkıda bulunan Şevket Kadıoğlu ve Deniz Dengiz Şimşek'i, ilginç yazılarıyla Abdullah Koçal'ı, harika şiirleriyle Kadir Köz'ü, sinema yazılarıyla Hakan Bilge'yi, özgün çizgileriyle Bilal Budak'ı ve diğer çizerlerimizi, Almanca'dan çevirileriyle son sayılarımıza renk katan Mehmet Akif Coşkun'u; Esrar'ı Esrar kıldıkları için, anmadan edemeyeceğim.

Esrar, kendini şiir-sanat dergisi olarak tanımlamıştı. Edebiyatın yanında tiyatro, sinema ve diğer sanat dallarıyla ilişkisini koparmayarak, bu alanlarda eleştiri yazılarına yer verdi. Edebiyatın sanat yönünü ve akademik tarafını koşut bir biçimde ele almak gayretinde oldu. Şevket Kadıoğlu'nun Fransız Edebiyatı üzerine makaleleri, farklı dillerden çevrilen edebiyat üzerine yazılar, yabancı şairlerle söyleşiler, derginin bu yönünü besledi ve ufkumuzu genişletmemizi sağladı. Editörümüz İbrahim Ercan'ın, yakın bir zamanda büyük bir üzüntüyle vefat haberini aldığımız İngiliz şair Peter Howard'dan yaptığı çevirilerin yer aldığı ilk sayımızı Cambridge'e göndermiştik. Kayseri meydanındaki postaneden iki Esrar sayısı kıta Avrupası'nı ve Manş Denizi'ni geçmek üzere, şiir bağıyla birbirimize bağlandığımız şair Peter Howard'ın posta kutusuna doğru yola çıkmıştı. Artık o kapaktaki kavruk ve geçkin yüzler bize değil Peter'a da bakıyordu, o gözler onu da yansıtıyordu. Daha sonra Amerika'da yaşayan Irak asıllı şair Sinan Antoon'ın dergimize konukluğu, *"İnsan bazen kendini iki şehrin sokaklarında birden yürürken bulur."* sözündeki; şiir şemsiyesi altında şehirlerin, dillerin, kültürlerin birbirine karışabildiği duygusunu bize kazandırışı. Yine arkadaşımız Pakize Uludağ'ın Amerikalı şair Jennifer K. Sweeney ile yaptığı söyleşi, onun poetikasına konukluğumuz, sorularımıza verdiği cevaplarla, dergimizde yer alan şiir çevirileriyle, zaman ve mekân dışı bir şiir anlayışını kucaklamamıza yardımcı olması, bizim için tarifi imkânsız duygulara karşılık geliyordu.

Burada Adam Kirsch'e ayrı bir paragraf açmak istiyorum. Onun Amerika'nın ünlü dergilerinden biri olan Poetry'de yer alan, sanata dair bakış açımızı çok boyutlu ve felsefi bir alana doğru kaydırmamıza vesile olan 'Sessizliğin Tadı' makalesi aynı zamanda bizim dilimizle Esrar'da da yer almış, sanatı sanat kılan şeyin ne olduğuna dair kafamızdaki birçok boşluğu doldurmuştu. Bir ayakkabıyı ayakkabılıktan çıkarıp onu sanatın nesnesine dönüştüren şey nedir? Onu Van Gogh'un tuvalinde gördüğümüzde, yıpranmış bir ayakkabı alelade bir nesne olmaktan çıkarak sanat seviyesine nasıl yükselir? Bu soruların cevapları Van Gogh-Heidegger-Adam Kirsch şeklinde kurulan bir köprüyle sayfalarımıza konuk olmuştu. Yıllar sonra İbrahim, ben ve Muharrem eğitim amacıyla yurt dışına giderek Van Gogh'un, Heidegger'in, Adam Kirsh'in, Peter Howard'ın gezdiği sokaklarda dolaşacak, onları var eden ruhu; omzumda Esrar'ın azığıyla arayacak ve bu sefer biz onlara konuk olacaktık. Sanatın evrenselliğini, birleştiriciliğini bize kanıtlamış; bir fikrin sadece bir fikir olmadığı, bir hayalin sadece bir

hayalden ve gençlerin tutkuyla çıkardığı bir derginin de sadece bir dergiden ibaret olmadığını kavramamıza yardımcı olmuş bütün eski ve yeni dostlarımıza selamlar!

Son sayımızın dosya konusu olan *"Komünist Manifesto ve Sanat*" ise Alptuğ'un anlattığına göre; yine ilginç tesadüfler sonucunda ortaya çıkmış. O zamanlar Kayseri'de bulunan Faruk Koç ve Alptuğ Topaktaş, uğrak mekânımız olan Ehl-i Dil çayevinde Mustafa Abi'nin arkadaşı olan Ümit Kemal Yıldız'la tanışırlar. Kendisi İngiltere'de öğretmenlik yapmaktadır. Ehl-i Dil'in ve bizim masanın havası gereği laf döner dolaşır sanata, edebiyata, düşünceye gelir. Tam güncel Marksist edebiyat okumalarından bahsederken, haliyle Terry Eagleton'a değinmeden olmaz. Sohbetin tam o yerinde Ümit Bey doğal bir şekilde Terry Eagleton'ı tanıdığından bahseder. Ve dergici içgüdülerini asla bir kenara bırakmayan Faruk Koç, Terry Eagleton'dan bir yazı almadan o masadan kalkmayacaktır. Son sayımızın merkezinde yer alan o makale; işte böyle bir hikayeyle ortaya çıkar ve Ümit Kemal Yıldız'ın çevirisiyle dergimizde yer alır. Esrar dergisi görece az sayıyla ortaya çıkmış bir dergi olsa da bizim için böyle güzel tesadüflerle örülü, sürekli bir dost sohbetinin veriminden beslenen, unutulmaz anların bir toplamını ifade ediyor.

Bu dergi kolektif ruhu sonuna kadar götürdü ve genişleyerek ilerleyen bir arkadaş çevresinin zamana düştüğü bir edebiyat kaydı gibi kendi varlığını ortaya koydu. İsmini burada sayamadığım birçok arkadaş da yine edebiyat yolculuklarının ilk adımlarını bizimle birlikte attılar ve Esrar'a soluk oldular. Yıllar sonra başka dergilerde onların eserlerine, raflarda kitaplarına rastlamak bizim için müthiş bir duygu. Dergiciliğin bir tutku işi olduğunu kim söylemişse doğru söylemiş. Şahin ve Mustafa kardeşler bizim için birer matbaacı değil; mucizevi elleriyle düşüncelerimizi, hayallerimizi gerçeğe dönüştüren doğaüstü varlıklar gibiydi. Emektar Heidelberger'in sesine, boyanın ve kâğıdın kokusuna bayılıyorduk. Ellerimizdeki taze sayıları, daha sanayiden merkeze gitmeden otobüste hızlı hızlı okuyor; sanki dergiyi biz hazırlamamış gibi tuhaf bir şaşırma hissiyle, heyecanla sayfaları çeviriyorduk. Ara ara hâlâ yüzümde bir gülümsemeyle o duyguların özgünlüğünü hatırlarım, içim o zamanın "güzel bir şeyler yapıyor olma" heyecanıyla dolar. Eksik ya da fazla, amatör ya da profesyonel, kurumsal ya da fanzin farketmez; benim için dergi apayrı bir nesne, apayrı bir ruh. Edebiyatımıza az veya çok katkısı olmuş, genç sanatçıların heyecanının artarak büyümesine vesile olmuş, hayallerin gerçekleşebildiğini kanıtlamış bütün dergilere Esrar'dan selamlar!